

RES/RE 2025-2028 lisataotlus: noorkohtunike koolitusvajaduse kasv 2025-2027

Riigikohus taotleb aastateks 2025-2027 lisavahendeid noorkohtunike koolituseks järgnevalt:

	2025 (EUR)	2026 (EUR)	2027 (EUR)	2028 (EUR)	Kokku (EUR)
Noorkohtunike koolitusvajaduse ajutine kasv	73 701	72 689	44 623	0	191 013

Kohtunike koolitus on kohtute seadusest tulenevalt kohustuslik. Tulenevalt 1990-ndatel alustanud kohtunike jõudmisest pensioniikka on noorkohtunike hulk Eesti kohtutes alates 2022. aastast hüppeliselt kasvanud. Eesti kohtutes oli 20.05.2024 seisuga komplekteeritud 251 kohtuniku teenistuskotta. Seisuga 20. mai 2024 oli kohtutes tööl 57 kohtunikku, kelle tööstaaz oli kuni 3 aastat (22,7% kohtunike üldarvust). Käesoleval aastal lisandub veel 9 uut kohtunikku. Kohtunike pensionile siirdumise kõrghetk ongi aastatel 2024-2025 ning noorkohtunike osakaal kohtusüsteemis omakorda suurim 2025-2026 ja jõuab minimaalselt 29-31%. Et aga tsiviil- ja alates eelmisest aastast ka haldusasjade hulk kohtusüsteemis on kasvutrendis, võib noorkohtunike osakaal veelgi suureneja ja saavutada 33-35% osakaalu kohtunikukonnast.

Hiljuti läbiviidud analüüsi tulemusena¹ on noorkohtuniku esimese tööaasta kohtuasjade lahendamise jõudlus 65-68% kogenud kohtuniku jõudlusega võrreldes ja kolmandaks aastaks saavutab jõudluse 92-96%. Kohtuasjade lahendamise jõudlus mõjutab kohtuasjade menetlusaega – mida väiksem on jõudlus, seda pikem menetlusaeg. Noorkohtunike jõudlus on seda parem, mida rohkem noorkohtunik saab ametisse asumise esimestel aastatel neile orienteeritud koolitust. Riigikohus on 2023 aasta II pooles ja 2024. aasta I alguses juurutanud tulemuslikult uue koolitusprogrammi tsiviilvaldkonna kohtunikele (tsiviilvaldkonna kohtunikud moodustavad u 45% I ja II esimese kohtuastme kohtunistest ja noorkohtunistest), praegu toimub koolitusprogrammide uuendamine ka haldus ja süüteovaldkonna kohtunikele. Riigikohtul puuduvad aga vahendid suurendamiseks koolitusmahtusid.

Noorkohtunike madalamat jõudlust on võimalik kompenseerida ka kohtunike arvu suurendamisega. Jõudluse erinevuse kompenseerimiseks tuleks perioodil 2024-2027 iga 2 pensionile siirduva kohtuniku võtta teenistusse 3 noorkohtunikku. Ühe I astme kohtuniku aastane palgavahendite kulu on 2024. aastal 89 720 eurot. Praeguseks teadaolevalt siirdub 2024 ja 2025 aastal pensionile 17 kohtunikku – jõudluse erinevusest tuleks nende asemel menetluslikku efektiivsuse säilitamiseks võtta tööle aga kolmandiku ehk 6 võrra rohkem kohtunikke. Seega on ainuüksi aastase kulu võrdluses lisavahendite eraldamine kohtunike koolituseks aastate lõikes **8-13 korda efektiivsem** (2025. aastal 73 701 eurot vs 538 320 eurot – 2027. aastal 44 623 eurot vs 592 152 eurot). Tegelikult on koolituse mõju oluliselt laialdasem, see ei piirduks üksnes konkreetse 17 kohtuniku jõudluse kompenseerimisega, vaid mõjutaks positiivselt ka praeguseks ametis olevate 57 noorkohtuniku jõudlust. Kohtute jõudlus ei ole aga üksnes kliendirahulolu küsimus, vaid see mõjutab sageli otseselt majanduskeskkonda, sh ka riigile kuuluvate² ettevõtete poolt toodetud sotsiaalmajanduslikku lisaproducti.

Koostajad: Monika Kask ja Üllar Kaljumäe
14.06.2024

¹ Vt Kohtute Haldamise Nõukoja 24.mai 2024. aasta istungi materjalid

² Vt nt õlitehase tegevusloa juhtum

